

Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка
Національний технічний університет України "КПІ"
Чернігівський національний технологічний університет

***Мова. Культура. Комунікація:
дослідження мови та літератури
в глобалізованому світі***

Матеріали VI-ї Міжнародної науково-практичної
конференції (24 – 25 квітня 2015 р.)

***Язык. Культура. Коммуникация:
исследования языка и литературы
в глобализованном мире***

Материалы VI-й Международной научно-
практической конференции (24 – 25 апреля 2015 г.)

***Language. Culture. Communication:
the Study of Language and Literature
in a Globalized World***

Papers of the 6th International Scientific and Practical
Conference (April 24 – 25, 2015)

Чернігів 2015

УДК 811'11 + 811.112
ББК Ш 143
Ш 143.21

Мова. Культура. Комунікація: дослідження мови та літератури в глобалізованому світі: Матеріали 6-ї Міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 24 – 25 квітня 2015 р.). – Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. – 2015. – 136 с.

© Колектив авторів, 2015

У збірнику представлені результати сучасних розвідок у галузях лінгвокультурології, семіотики, зіставних студій, лінгвокогнітивних і лінгвопрагматичних досліджень дискурсу, методики викладання мов і літератур, літературознавчого аналізу текстів, прикладних аспектів мовознавства.

Language. Culture. Communication: the Study of Language and Literature in a Globalized World : Papers of the 6th International Scientific and Practical Conference (April 24 – 25, 2015). – Chernihiv : ChNPU, 2015. – 136 p.

The abstracts demonstrate the results of recent research in the fields of linguo-cultural and comparative studies, semiotics, linguo-cognitive and linguo-pragmatic planes of discourse studies, methods of teaching language and literature, literary text analysis, applied linguistics.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за достовірність результатів і коректність посилань несуть автори.

Відповідальний за випуск – *Деркач Н. В.*

деятельности в отношении не только текстов Священного Писания, но и богослужебных текстов. Рассмотренные особенности функционирования немецкого православного богослужебного текста в культурно-историческом и поликонфессиональном контексте современного немецкоязычного мира свидетельствуют об особом значении, которое должно уделяться богослужебному языку как необходимому фактору единства Церкви. Даже учитывая такую важную характеристику процессов глобализации, как детерриториализацию религии, мы должны обратить внимание на то, что описанные нами выше процессы не являются следствием глобализации как нивелирования этнокультурных и конфессиональных особенностей. Скорее, они призваны объединить немецкие православные общины и выступить консолидирующим фактором в создании немецкой православной идентичности.

Література

1. Мещеряков Д. А. Глобализация в религиозной сфере общественного бытия: Автореф. дис. ... канд. философских наук. – Омск, 2007. – 24 с.
2. Evdokimov P. Das Gebet der Ostkirche. Mit der Liturgie des Hl. Johannes Chrysostomos / dt. von Gabriel Bultmann / P. Evdokimov. – Graz, Wien, Köln: Verlag Styria, 1986. – 213 S.
3. Göttliche Liturgie (Text). Übersetzung der Liturgischen Kommission // [http://www.orthpedia.de/index.php/Göttliche_Liturgie_\(Text\)](http://www.orthpedia.de/index.php/Göttliche_Liturgie_(Text)).
4. Die göttliche Liturgie unseres heiligen Vaters Johannes Chrysostomos. – Leipzig: St. Benno-Verlag GmbH, 1988. – 144 S.
5. Mysterium der Anbetung: Göttliche Liturgie und Stundengebet der Orthodoxen Kirche. Hrsg. von Erzpriester Sergius Heitz. Übersetzt und bearbeitet von S. Hausammann und S. Heitz. – Köln: Luthel-Verlag, 1986.
6. Orthodoxes Gebetbuch. München: Kloster des Hl. Hiob von Pochaev, 1989. – 226 S.

Penex H. B.

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка*

КОГНІТИВНО-РИТОРИЧНІ МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ В АГЛОМОВНОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

The abstract focuses on cognitive and rhetoric means of influence on the addressee in English magazine discourse. With the respect to rhetorical stages of text formation the author distinguishes two main means of constructing events in media discourse: inventive-elocutional and dispositional. Inventive-elocutional means appeal

to the reader's perceptual experience represented in the semantics of lexical means in image-scheme format. Dispositional means draw the reader's attention as well as portray events according to the author's viewpoint by means of placing those linguistic means in the most noticeable positions of the article (headline, leads, the topical sentence of the paragraph).

Вивчення когнітивно-риторичних засобів впливу [1, с. 239] засновується на встановленні взаємозв'язку між когнітивною семантикою, котра вивчає загальні процеси концептуалізації людиною дійсності, уяви та мислення, і риторикою, яка пов'язує згадані здібності з конкретними комунікативними ситуаціями [2, с. 446].

Згідно з класичною риторичною доктриною конструювання журнального дискурсу як реальності, створеної ЗМІ, тісно пов'язане з послідовністю риторичних етапів побудови тексту: відбором аргументів (інвенція), їх розташуванням (диспозиція), вербальною орнаментациєю (елокуція), запам'ятовуванням (меморія) та проголошенням (актію) [3, с. 22]. Перші три етапи риторичного текстотворення – інвенція, диспозиція, елокуція – складають основу вербальної репрезентації пропонованої інформації і пов'язані з когнітивними процесами підготовки медіатексту. Риторичні етапи запам'ятовування й презентації тексту, пов'язані з каналом комунікації, слугують основою для формування різних видів медійного дискурсу. У його журнальному різновиді риторичні етапи запам'ятовування й проголошення об'єднуються у перформативний рівень, призначений для встановлення контакту з аудиторією та здійснення впливу на неї за посередництва статті [4, с. 12].

Етап **інвенція** зорієнтований на формулювання змісту, структурованого образ-схемами, які формалізують семантику вжитих одиниць в просторово-перцептивному (БЛИЗЬКО – ДАЛЕКО (NEAR – FAR), ОБ'ЄКТ (OBJECT), МАСА – ЗЛІЧУВАНІСТЬ (MASS – COUNT), МНОЖИНА (COLLECTION)), кінетичному ((ШЛЯХ (PATH), ВЕРТИКАЛЬ (VERTICALITY), ЦИКЛ (CYCLE), ПОВТОРЕННЯ (ITERATION), ПРОЦЕС (PROCESS)) чи силовому (ПРИМУШЕННЯ (COMPULSION), УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ (RESTRAINT REMOVAL), ПРОТИДІЯ (COUNTERFORCE),

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ/ ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ (ENABLEMENT)) ракурсах, апелюючи до відповідного досвіду взаємодії читачів зі світом. *Диспозиція* забезпечує лінеаризацію номінативних засобів у композиційно сильних частинах тексту, які включають заголовний комплекс, інтродуктивний абзац, блоки головної і фонові подій, і заключну частин. Послідовність уживання одиниць формує певний ракурс репрезентації події, втілений дискурсивно-риторичними стратегіями й тактиками. **Елокуція**, пов'язана зі словесним оформленням змісту, зумовлює вибір номінативних одиниць первинної чи вторинної номінації, спрямованих на вербалізацію події у певному ракурсі. Відповідно, когнітивно-риторичні механізми творення медійної реальності представлені засобами двох груп: *інвентивно-елокутивними*, які іменують відібраний на етапі інвенції зміст, та *диспозиційними*, що включають дискурсивно-риторичні стратегії й тактики, спрямовані на лінеаризацію змісту.

Інвентивно-елокутивні, тобто номінативні засоби, репрезентують подію у певному ракурсі за рахунок апеляції до сенсомоторного, зокрема емотивного досвіду читачів, таким чином впливаючи на сприйняття ними поданої інформації, напр., Так, у прикладі *The free spirit that once characterized Ukraine is evaporating as quickly as it did in Russia a decade ago* (The Economist 26.02.2011) дієслово *evaporate* репрезентує кінець вільнодумства в Україні як повільний ПРОЦЕС в результаті встановлення ПЕРешкоди, актуалізованої семантикою вказаної одиниці, тобто акцентується поступовість припинення зовнішніх виявів незалежного духу українців, що не означає його повного зникнення. Вживання дієслова *evaporate* у формі Present Progressive співвідносить *кінець* українського вільнодумства з моментом мовлення, тобто часом публікації статті, створюючи ефект залучення читача до описаного процесу.

Диспозиційні механізми, тобто тактико-стратегічні, спрямовані на привернення уваги аудиторії до описаних подій, зокрема ракурсу їх представлення за рахунок розміщення відповідних інвентивно-елокутивних засобів у найсильніших позиціях тексту, тобто початку чи кінці. Так, розміщення певних номінативних одиниць у заголовку

та вступному абзаці, по-перше, привертає увагу та створює ефект зацікавленості у читачів до висвітленої проблеми, а, по-друге, фокусує увагу на репрезентації саме авторської перспективи події. Так, винесення дієслова *shrink* "збігатися" у заголовок статті у сполученні з виразом *war on terrorism* акцентує увагу читача на призупиненні війни з тероризмом, імплікуючи поступове зменшення її масштабів, напр., *Shrinking the War on Terrorism* (Time 14.12.2009, 26). А іменник *fall* у заголовку статті *The Fall of the House of Lacroix* (Newsweek 29.03.2010, 51) акцентує увагу аудиторії на кінці існування будинку моди Лакруа у термінах ПАДІННЯ, створюючи відчуття втрати і тим самим апелюючи до емоцій читачів.

Таким чином, автори журнальних статей, не здатні керувати процесом сприйняття тексту на стадії його презентації, використовують інвентивно-елокутивні та диспозиційні механізми конструювання медійної реальності, за посередництва яких здійснюється вплив на читача. Інвентивно-елокутивні когнітивно-риторичні механізми пов'язані з відбором номінативних засобів, які дозволяють представляти події у певному ракурсі за рахунок апеляції до перцептивного досвіду реципієнтів. Диспозиційні механізми спрямовані на фокусування уваги аудиторії на важливих аспектах змісту статті, конструюючи певний ракурс представлення події.

Література

1. Turner M. Reading Minds : The Study of English in the Age of Cognitive Science / M. Turner. – Princeton : Princeton University Press, 1991. – 298 p.
2. Oakley T. Force-dynamic dimensions of rhetorical effect / T. Oakley // From Perception to Meaning : Image Schemas in Cognitive Linguistics. – Berlin, N.Y. : Mouton de Gruyter, 2005. – P. 444–473.
3. Безменова Н. А. Очерки по теории и истории риторики / Н. А. Безменова. – М. : Наука, 1991. – 215 с.
4. Dijk van T. A. The study of discourse / T. A. van Dijk // Discourse as Structure and Process. – L. : SAGE Publications, 1997. – Vol. 1. : Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction. – P. 1–34.

////////////////////////////////////

ЗМІСТ

Калита А. А. Перспективні напрями сучасних фоносемантичних досліджень.....	3
Колесник О. С. Міфосеміотика в сучасному мовознавстві: на шляху до квантової лінгвістики	7
Хоменко І. А. Інтерпретація радіодрами Орсона Уеллса і Говарда Коха "Війна світів" в сучасній аудіовізуальній культурі.....	10
Алексієвець О. М. Просодичні засоби впливу у мовленні британських політиків.....	15
Борисов О. О. Природа інформаційного впливу у діалогічних дискурсивних практиках.....	18
Бурка Н. А. Уточнене визначення фонемі як основної одиниці фонемного рівня.....	22
Васильєва О. Г. Мистецтво як комунікативний феномен.....	25
Волинець А. А. Транскультурний розвиток семантики поняття "Хаос" в добу Середньовіччя.....	28
Ганжа І. В. Проблема тлумачення феномену <i>хеджсинг</i> у сучасній лінгвістиці.....	31
Гаценко І. Г. Метафора в українських загадках.....	33
Деркач Н. В., Коркодас Є. Д. Методика електроакустичного аналізу швидкості англійської вимови.....	36
Іванишина В. П. Проектна робота у навчанні іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі.....	39
Капітова Т.С. Характеристика програми реформ у сфері освіти "Гонитва до вершини" у США.....	44
Кормільцина С. Ю. Новітні форми та методи навчання як підґрунтя для реалізації пізнавальної діяльності студентів.....	47
Корнєва З. М. Особливості реалізації принципу проблемності у навчанні студентів ВТНЗ англійської мови професійного спрямування.....	51
Лепеха Е. В. Основные проблемы в организации работы по иностранному языку со студентами-заочниками.....	53
Литвин С. В. Навчання студентів нелінгвістичних вищих навчальних закладів написання інформаційних сторінок.....	58
Литвиненко Ю. М. Функціонування геральдичних символів у комунікативному просторі англійської художньої літератури	61
Марченко В.В. Емоційна складова мовленнєво-музичної комунікації..	65

Матвеева И. В. Когнитивно-коммуникативная парадигма «персональность» в немецкоязычной проповеди.....	69
Местхарм О. А. Проблеми організації автономної навчальної діяльності студентів нелінгвістичних спеціальностей.....	74
Ольховик М. В. Вплив сучасних соціально-комунікаційних технологій на функціонування феномену ресентименту.....	77
Пікун Л. В. Особливості впровадження інтерактивних конспектів на лекції.....	80
Плисов Е. В. Немецкий религиозный текст в условиях глобализации.....	85
Репех Н. В. Когнітивно-риторичні механізми впливу в агломовному журнальному дискурсі.....	88
Росстальна О. А. Квест як сюжетна основа повісті Т. Янссон "Мумі-троль і комета".....	92
Светенок Л. К. До проблеми інтертекстуального компаративного аналізу.....	94
Селиванов С. А. Национально-маркированные формы общения во время бракосочетания или венчания в англоязычных странах.....	98
Славова Л. Л. Актуальні проблеми зіставного мовознавства у когнітивно-дискурсивному ракурсі.....	102
Сокирська О. С. Соціолінгвістичні особливості просодичного оформлення англійських висловлень відмови класу причин "не можу".....	105
Тараненко Л. І. Просодичне оформлення структурно-фабульних елементів англійських народних загадок.....	108
Федун Л. М. Пам'ять як компонент усного перекладу	112
Фурс Т. І. Реферативний переклад як вид транскодування інформації.....	115
Чередник Т. П. Проблема фрагментованого сприймання/мислення у професійній підготовці майбутніх учителів літератури.....	117
Yakovenko I. V. A Brief History of the Inaugural Poetry in the U.S.	122
Yakovenko T. N. Teaching Culture.....	125
Yusukhno S. I., Korets T. V. Multimedia and Network Technologies in ESP Teaching.....	128